

Vård- och omsorgsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till Äldrenämnden

Datum:
2021-04-27

Diarienummer:
ALN-2021-00189

Handläggare:
Jonas Nord

Initiativärende från Vänsterpartiet om öppna nämndsammanträden

Förslag till beslut

Äldrenämnden beslutar

1. **att** tillåta allmänhetens närvaro vid nämndens fysiska sammanträden, och
2. **att** inte tillåta öppna nämndsammanträden så länge nämndens sammanträden hålls digitalt.

Sammanfattning

Vänsterpartiet har, genom Tobias Smedberg, Ingrid Nordlander och Carl Åberg i initiativärende till nämnden den 25 mars yrkat att nämnden öppnar sina sammanträden för allmänheten.

I ärendets föredragning redogörs för aktuell lagstiftning, styrdokument och exempel från kommuner som har valt antingen stängda eller öppna sammanträden. Det ges också exempel på faktorer som bör tas i beaktning vid öppnande av nämndsammanträden för allmänheten.

Äldrenämnden ställer sig positiv till att öppna upp sina nämndsammanträden för allmänheten, men först då det återigen blir aktuellt med fysiska möten.

Beredning

Ärendet har beretts av avdelningen för systemledning, enheten för strategiskt stöd.

Ärendet

Vänsterpartiet föreslår i ett initiativärende att äldrenämndens nämndmöten öppnas upp för allmänhetens närvaro. De hänvisar till att det kan öka transparens och tillgänglighet för allmänheten i de politiska beslutsprocesser som rör dem, då nämndsammanträdena är beslutande möten och ofta den sista instans där beslut tas som berör allmänheten.

Vidare hänvisar Vänsterpartiet till kommunfullmäktiges öppna sammanträden och att det inte finns några hinder för nämnderna att öppna sina sammanträden för allmänheten. Snarare att det skulle minska administration, då nämndärenden som politiker vill synliggöra för allmänheten inte behöver lyftas till kommunfullmäktiges öppna sammanträden samtidigt som öppna nämndsammanträden ökar insynen och delaktigheten i politiska beslut.

Vänsterpartiet hänvisar också till den ökade digitalisering som följt i pandemins fotspår vilket förenklar för deltagande i sammanträden som begränsas av exempelvis lokalers storlek. Vänsterpartiet vill därför att äldrenämnden återigen prövar frågan om allmänhetens deltagande på sammanträdena och:

att äldrenämnden beslutar att tillåta allmänhetens närvaro vid nämndens sammanträden.

Föredragning

Det finns i dagsläget inget hinder på nationell nivå för att ha öppna nämndsammanträden i Sveriges kommuner, se exempelvis kommunallagen (SFS 2017:725). Nämnderna har själva bestämmanderätt om huruvida de ska ha stängda eller öppna sammanträden så länge kommunfullmäktige har beslutat att medge det. Så är fallet i Uppsala kommun där det idag finns flera nämnder och styrelser som tillämpar öppna sammanträden, exempelvis omsorgsnämnden. Det finns således inget hinder för äldrenämnden att besluta om öppna sammanträden.

Det har inkommit flera motioner på kommunal nivå om öppna sammanträden och även på nationell nivå där det i Riksdagen motionerats för att göra det lagstadgat att ha öppna nämndsammanträden och istället kräva aktiva beslut till att inte hålla sammanträden öppna¹. Det finns dock tillfällen där lagstiftningen stoppar öppna nämndsammanträden, exempelvis vid myndighetsutövning och sekretessärenden (SFS 2009:400, Offentlighets- och sekretesslag).

Det finns idag flera kommuner som har öppna nämndsammanträden, exempelvis Borås stad och Vänersborgs kommun, medan andra kommuner, exempelvis Västervik, har valt att hålla nämndsammanträden stängda. De kommuner som har valt att hålla nämndsammanträden stängda hänvisar till kommunfullmäktiges öppna sammanträden medan de andra kommunerna som valt öppna sammanträden hänvisar till vikten av transparens och öppenhet i frågor som berör medborgarna och nämndernas specifika målgrupper.

¹ Öppna nämndsammanträden: Motion 2001/02: K 392 av Carina Hägg (S)

Om öppna nämndsammanträden ska genomföras bör några aspekter tas i beaktning. Som tidigare nämnts finns det hinder för öppna sammanträden då ärende berör myndighetsutövning och sekretess. Det bör skapas riktlinjer för hur dessa ärenden ska hanteras, exempelvis genom att de tas upp under en viss del av sammanträdet som då hålls stängt. Att delta i nämndsammanträden medger inte att det ska möjliggöras en dialog mellan medborgare och politiker, inte heller att deltagare från allmänheten har beslutanderätt eller att de på sammanträden har möjlighet att göra sin röst hörd. Deltagarinflytande bör således säkerställas på annat håll, bland annat genom medborgardialog. Det är därför centralt att deltagare på nämndsammanträdena är medvetna om att deras möjlighet till deltagarinflytande är begränsad.

Kommuner som har öppna sammanträden har även riktlinjer för hur många ur allmänheten som har möjlighet att delta på respektive sammanträde och under vilka former de har möjlighet till deltagande. Det är också viktigt att medborgarna är medvetna om hur ett nämndsammanträde går till, vad ett ärende är och vilka som har beslutanderätt och inte. Därför bör det finnas tillgänglig information om exempelvis nämndprocessen och riktlinjer för allmänhetens deltagande, se exempelvis Borås kommuns hemsida².

Vidare finns det ytterligare faktorer att förhålla sig till. I rådande läge med pandemi hålls samtliga nämndsammanträden via digitala lösningar. Digitala möten har ökat tillgängligheten för de som har möjlighet att ansluta sig via exempelvis dator eller smartphone. Det fysiska rummets begränsningar blir inte heller relevanta vid digitala möten. Emellertid kan öppna sammanträden försvåras digitalt då det kräver exempelvis datorprogram samt en stabil uppkoppling för att kunna delta. Mängden deltagare kan också påverka uppkoppling och dess stabilitet. Det är också svårare att kontrollera vem eller vilka som ska ha tillgång till sammanträdet och att det inte spelas in. Till detta tillkommer att de verktyg vi idag har för digitala möten har vissa sekretessproblem.

Det är centralt att olika former prövas för att göra allmänhetens insyn i det kommunala beslutfattandet så tillgänglig som möjligt. Att öppna upp nämndsammanträden för allmänheten kan vara ett sätt att öka den politiska tilliten genom att tillåta närvaro vid politiska beslut samtidigt som transparensen kring politiska beslut ökar. Som framgår ovan har också flera nämnder i Uppsala kommun öppna sammanträden idag. Äldrenämnden ställer därför sig positiv till att öppna upp sina nämndsammanträden, men först då det återigen blir aktuellt med fysiska möten.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Beslutsunderlag

Bilaga. Initiativärende öppna nämndsammanträden från Vänsterpartiet

²<https://www.boras.se/kommunochpolitik/kommunensorganisation/namnder/guidetillnamndsammantraden.4.6a80e56d15869d0d313f0fb9.html>

Vård -och omsorgsförvaltningen

Lenita Granlund
Förvaltningsdirektör

Öppna nämndsammanträden

Transparens och tillgänglighet är en viktig beståndsdel i politiska beslutsprocesser. Kommunfullmäktige har sedan tidigare möjliggjort för de nämnder som så önskar att tillåta allmänhetens närvaro vid nämndsammanträden. Det är sällsynt att utomstående närvarar, om det beror på okunskap om möjligheten eller ett bristande intresse är oklart. Men när någon väl deltar är det för att något på nämndens dagordning har stor betydelse för den personen eller de personer denne representerar.

Självfallet finns det tillfällen när politiker måste kunna föra en mer förutsättningslös och förtrolig dialog bakom stängda dörrar. Men nämndmötena är beslutande sammanträden och för många av de ärenden som nämnden hanterar är just nämndsammanträdena sista instans för beslut. Endast ett fåtal ärenden går vidare till kommunfullmäktige där kommuninvånare och media har rätt till insyn. Behov av interna dialoger kan fortsättningsvis mötas genom arbetsutskottet där utomstående inte har rätt att närvara.

Att ha öppna nämndsammanträden kan ge ökad insyn och delaktighet i demokratin, samtidigt som det minskar behovet för partierna att i en krävande process ta frågor till fullmäktige i syfte att synliggöra dem.

Äldrenämnden har tidigare avstått från att införa öppna nämndsammanträden. Nu när en digitaliseringsstorm svept genom den kommunala verksamheten i och med coronapandemin vill vi att nämnden återigen prövar frågan om att tillåta utomstående att närvara vid våra möten. De digitala verktyg som nu används gör det mycket enkelt att öppna upp sammanträdena utan att exempelvis fysiska lokalers begränsningar försvårar externt deltagande.

Vi föreslår:

Att äldrenämnden beslutar att tillåta allmänhetens närvaro vid nämndens sammanträden.

Tobias Smedberg (v)

Ingrid Nordlander (v)

Carl Åborg (v)

